

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 17.

V Ljubljani, 27. malega travna 1906.

XLVI. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idrjli. Naročnino prejema Frančišek Őrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 6 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavljanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: »Omladini« in »Edinosti« v album. — Naš denarni zavod. — Poglavje o učiteljici. — Nemški val! — Ljudski učitelj in kmetijstvo. — Pisarna za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer. — Roditeljski večer. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Inserati.

„Omladini“ in „Edinosti“ v album.

Četudi imajo Italijani več šol nego mi, vendar nimajo posebnih uspehov, in to radi tega, ker je njihovo učiteljstvo kvalitativno slabše, kar Italijani sami vedo. Ali tudi naših učiteljev ne moremo hvaliti. Da ne razumejo svoje naloge in narodne misije, tega so krivana njihova izobraževališča.

»Omladina« v 101. št. »Edinosti«.

V 100. in 101. št. »Edinosti« je izšel spis pod naslovom »O Slovanih v Istri«, v katerem čitamo navedene stavke. Ni naša naloga, da bi se pečali z vsebino celega spisa, a z vsebino navedenih stavkov se moramo pečati, ker je to naša naloga in dolžnost. »Edinost« išče večkrat prilike, da udari po učiteljstvu in mu očita, da ne vrši svoje naloge in narodne misije. Ob taki priliki izkuša udarec ublažiti s kakšnim izgovorom, da bi se učiteljstvo ne čutilo preveč užaljeno, ker se boji, da bi ji to ne škodovalo. Navedli so tedaj, da so temu kriva izobraževališča. Tu bi morali reči, da sta krivi izobraževališče v Kopru in izobraževališče v Gorici ker je v Istri le redki učitelj, ki bi ne bil izobražen na učiteljski v Kopru, in le redka učiteljica, ki bi ne bila izobražena na izobraževališču v Gorici. Na teh izobraževališčih izobraženi učitelji služijo tudi na Goriškem, nekoliko jih je na Kranjskem in nekoliko tudi na Štajerskem, a nikjer ni takih pritožb kot v »Edinosti«. Očito je torej: če učiteljstvo v Istri ne more vršiti svoje naloge in narodne misije, morajo biti drugi vzroki in ne učiteljstvo samo. Da ne bomo ponavljali, svetujemo »Edinosti« in »Omladini«, naj si poiščeta iz 45., t. j. lanskega letnika našega lista 2., 26., 32., 33., 38., 39., 41., 42., 49. in 52. številko in iz 46., t. j. letošnjega letnika 3., 7., 10., 14. in 16. številko. Teh člankov bi se morali naši poslanci naučiti na pamet! Tam smo jasno povedali, kdo krši zakone in zadržuje učiteljstvo, da ne more vršiti svoje naloge in narodne misije. Tolikokrat smo to povedali, in vendar se nam ni še nobenkrat ugovarjalo, kar je očiten dokaz, da smo poročali vselej le resnico. Klicali smo na pomoč deželne in državne poslance, a tudi ti do sedaj molče

in pusté, naj učiteljstvo izrablja svoje moči s tem, da si brani zakonito zajamčene pravice. Dokazali smo tudi, da puščajo poslanci, da nam nasprotnik jemlje prvi in glavni pogoj k obstanku narodnosti, t. j. ljudsko šolo. In vendar pri vsem tem se ne ganejo in ne zmenijo za ljudsko šolstvo! S tem greše poslanci in so vzrok, da učiteljstvo ne more vršiti svoje naloge in narodne misije. Društvo »Edinost« in list »Edinost« vselej podpirata kandidature tako malomarnih poslancev, zato sta sodeležna tega greha, in to je drugi vzrok, da učiteljstvo ne more vršiti svoje naloge in narodne misije.

Iz navedenih člankov, izšlih v našem listu, je dokazano, kako škodljiv, naravnost moreč za slovansko učiteljstvo v Istri je obstoječi krajevni sistem. Ako bi imeli slovanski poslanci količkaj srca in razuma, bi morali zastaviti vse svoje moči za odpravo tega sistema in za uveljavo osebnega sistema. Mi smo prepričanja, da bi se ne ustavljali temu niti italijanski poslanci, ako bi se jim o pravi priliki predlagalo. Opazili pa smo, da je slovanskim poslancem več ležeče na električni železnici iz Matulj v Lovran, kakor na vsem ljudskem šolstvu! Kdor ima zdrav razum, naj sam presodi, ali bi več koristila Istri ona krajevna železnica ali dobro urejeno ljudsko šolstvo! Tudi smo prepričanja, da bi jih vlada rajša podpirala, ako bi se zavzemali za ljudsko šolstvo, ker smo videli, koliko se je potrudil c. k. namestnik za goriško učiteljstvo.

V svojem listu smo že povedali, da je učiteljsko društvo kopskega okraja prosilo »Edinost«, naj bi prinašala poročila iz sej dež. šolsk. sveta, kakor delajo italijanski listi, na pr. »Vita autonoma«, »Piccolo« i. dr. »Edinost« ni te prošnje upoštevala. Slovanski učitelji, ako hočejo pozvedeti, kaj je ukrepal in ukrenil dež. šol. svet, so prisiljeni, posluževati se navedenih italijanskih listov. »Edinosti« se ponuja lepa prilika, da udari po slovanskem učiteljstvu ter mu očita, da podpira italijanske liste, a kdo je temu vzrok!?

Mi poznamo slovansko učiteljstvo v Istri in vemo, da je hrvaško učiteljstvo prišlo do neke apatije, in se trudi

največ za to, da bi ustreglo s svojim plovnom. Tudi vemo, da je med slovenskim učiteljstvom že nekaj takih, ki se s hitrim korakom bližajo tej apatiji, in da jih je le še nekaj, ki z vsemi močmi zabranjujejo to, a ti so najbolj šikanirani in preganjeni. Padejo ti, vse slovansko učiteljstvo v Istri je v isti apatiji in ne bo se zmenilo ni za svojo nalogo ni za narodno misijo! Da se to prepreči, je sveta naloga slovanskih državnih in deželnih poslancev, njih dolžnost je tudi, da se vsaj toliko potrudijo, da branijo in ubranijo učiteljstvu vsaj tiste pravice, ki so mu v zakonu zajamčene, a »Edinosti« je sveta dolžnost, da učiteljsvo moralno podpira v tem, in ne, da mu le očita, da ne vrši svoje naloge in narodne misije! —

S tem nočemo zagovarjati ni učiteljskega izobraževališča v Kopru, ni onega v Gorici. Tudi vemo, da ni na obeh teh učiteljskih vse v redu in smo prepričanja, da se temu ne odpomore drugače, kakor da se obe preustrojita tako, da bo v Gorici izobraževališče za slovenske učitelje in učiteljice, v Pazinu za hrvaške učitelje in učiteljice in v Kopru za italijanske učitelje in učiteljice. Na vsakem teh izobraževališč naj bo dotični učni jezik za vse predmete in ne kot je dosedaj za večino predmetov nemški učni jezik, ker to se ne more označevati kot izobraževanje učiteljev, pač pa le kot nekaka ponemčevalnica. Da ni to pravo, nam kaže dejstvo, da je v Kopru okrajni nadzornik za italijanske šole, ki ne zna nemščine, in okrajni nadzornik za slovenske ljudske šole, ki zna nemščino, in vendar bolje vrši svojo nalogo nego oni, ki ne zna nemščine. Povedati moramo, da morejo priboriti tudi to reorganizacijo le poslanci, in ne učiteljstvo. Učiteljstvo bi moglo v prilog temu kaj ukreniti pri deželni skupščini, a to mu ni mogoče, ker deželne skupščine ni bilo že 24 let in kot se kaže, je ne bo še 24 let!

To si naj zapišeta »Omladina« in »Edinost« v album!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca meseca sušca 1906 K 53.889.05.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Poglavje o učiteljici.

Priobčuje Slavica.

(Konec.)

7. Boj za pravice.

Naš narod je žensko kaj lepo karakterizoval z reko: »Žena podpira tri ogle pri hiši.« »Kar je žena, to je mož,« zopet drug narodni rek. S tem nam priznava narod enakopravnost v družinskem življenju.

Me učiteljice smo nastavljene širom naše domovine kot samostojne ali v družbi s svojimi kolegi po raznih šolah. To bi se dalo primerjati nekakemu družinskemu življenju. Na ženskih šolah smo podrejene ženski voditeljici, na mešanih pa moškemu voditeljem. Vodstvo je nujno potrebno pri vsaki šoli. Voditelj ali voditeljica uživa čast in tudi nekaj

plače za trud, a s tem so zvezane tudi dolžnosti in odgovornosti. Kakor je med zakonskimi nujno potrebna ljubezen in lepo sporazumljenje, je to potrebno zaradi uspešnega delovanja tudi v šoli. Voditelji naj smatrajo svoje učiteljice kot sebi enake in nikdar kot manj vredne. Največkrat so krivi nekateri nastopi voditeljev nespornostim, prepiru in sovražstvu. Ako pa pride kdaj do tega, je zopet dolžnost voditeljeva, da kot kavalir in odgojitelj ponudi prvi roko k spravi. Ne rečem, da se tudi med nami ne dobi kaka nadležnica, sitnica in celo nagajivka, ali voditelj jo mora znati na lep način pridobiti zase z vljudnim, prijaznim in kolegialnim nastopom. Naša narava ni trdosrčna, neodpustljiva ali hudobna, ako nas pa kdo prezira, z namenom šikanira in nam škoduje, zbudi to v v nas željo po maščevanju. Ob kratkem: me zahtevamo pri vzgoji pravico enakopravnosti, potem smo z vami, drugače nas pustite lepo pri miru.

Večkrat se pripeti, da sta učiteljica in voditelj sicer v sporazumljenju, a zgodi se, da jo ljudje zunaj šole žalijo, obrekujejo, prezirajo ali celo zaničujejo. Ženska je šibkejša stvar od trde moške narave, ona nima takega poguma, odločnosti, vplivnega nastopa v javnosti, se ne more potezati za svojo čast in svoje poštenje tako odločno in neustrašeno kakor moški. Zakonski mož ima pravico, da se zavzame za čast in poštenje svoje soproge, njegova dolžnost je, da jo zagovarja ter nemudoma napravi mir in red. Kdo naj pa zagovarja učiteljico, ako pride v tak položaj? To je sveta dolžnost učitelja-voditelja. Ako on to stori, hvaležnost ne izostane; učiteljica bo kolegijalna, delavna, hvaležna in se bo vdala volji tistega, ki jo brani, zagovarja in spoštuje. Delajte z nami tako in kmalu boste nehali tožiti o naši nekolegijalnosti! Ako bi nastal kje med obema strankama prepir, da bi se ne hotel drug drugemu ukloniti, svetujem, da bi v takem slučaju bilo med nami razsodišče prve in zadnje inštanice v vsakem učiteljskem društvu. Tožbe pri nadzornikih, okrajnih šolskih svetih in sodiščih so zaradi časti našega stanu, dobrega imena in materialne škode opuščati. Poleg predsednika naj se voli tudi predsednica ali podpredsednica pri vsakem društvu. Samoobsebi se razume, da bi morale biti izvoljene v odbor tudi učiteljice, in sicer enakomerno z moškimi. Predsednik bi bil sodnik za moške, predsednica ali podpredsednica pa za ženske, v posebnih slučajih pa ves odbor. S tem bi imelo učiteljsko društvo mnogo več vpliva, ugleda, zanimanja, spoštovanja, pa tudi obiskovano bi bilo boljše ter s tem bi dobilo društvo pravi pomen.

Zahtevamo torej reformo učiteljskih društev, pri katerih naj bodo učiteljice enako zastopane z učitelji. Ta naj bodo naša sodišča, borilci za napredek šolstva, našega gmotnega stanja in naših pravic. Sem naj vlagajo učiteljice svoje pritožbe pismeno ali ustno; dolžnost predsedstva naj bo, jih reševati, oziroma jih pošiljati v nadaljno reševanje. Me imamo dobiti še premnogo pravic: volilno pravico, možitev v službi, enakopravnost pri raznih službah, višjo izobrazbo itd. Ako ne bomo delale, se pehale, trudile in zahtevale svojih pravic, jih ne bomo nikdar dobile, ker nam jih ne bo nihče ponujal. Vi moški pa hodite na tej poti z nami roko v roki, pa smo z vami in še celo jako hvaležne vam bomo. S tem vi ne morete nič izgubiti, a nam lahko koristite mnogo. Naj velja rek: Kar je učiteljica, to je učitelj, enako delo in trpljenje imata oba, naj imata tudi enako plačilo!

8. Kako naj se združimo.

Povedala sem že, da je moralo priti med nami do ostrega konflikta. Opazila sem takoj po pisanju »Učiteljskega